

12 מאי 2025

-דחוף-

לכבוד:

אלוף אבי בלוט – אלוף פיקוד מרכז

אלוף משנה אלי לברטוב – יועמ"ש איו"ש

שלום רב,

הנדון: הגנה על תושבי הכפרים ת'ולת' וקרע והבטחת הגישה לאדמות חקלאיות

אנו פונים אליכם בדחיפות בדרישה לפעולות הגנה דחופות על תושבי כפר ת'ולת' וכפר קרע מפני אלימות מתנחלים שמקורה במאחזים בלתי חוקיים שהוקמו בסמוך לכפריהם בשנים האחרונות, ולאפשר גישה בטוחה וקבועה לאדמות המרעה ולאדמות החקלאיות של תושבי הכפרים.

כפר תולת' וכפר קרע שוכנים בנפת קלקיליה. בשל אלימות המתנחלים אשר הולכת וגוברת עם השנים, וביתר שאת מאז פרוץ מלחמת חרבות ברזל, תושבי שני הכפרים חשופים לאלימות, הטרדות והתנכלויות שיטתיות מצד מתנחלים תושבי מאחזים בלתי חוקיים שהוקמו בסמוך לכפרים. האלימות מונעת מהתושבים לעסוק במשלה ידם ולהגיע לקניינם. בעקבות אירועי אלימות ואיום באלימות מצד המתנחלים, התושבים אינם מעזים להגיע לאדמותיהם החקלאיות הפרטיות או אל מטעי הזיתים שלהם, קל וחומר שאינם יכולים לעבדם ולטפל בגידולים בצורה סדירה וקבועה כנדרש. גם הגישה לאדמות מרעה הרשומות בבעלותם הפרטית של התושבים נחסמת ברובה.

כפר תולת' ממוקם מדרום לכפר עזון וצפונית לנחל קנה. אוכלוסיית הכפר מונה כ-7000 נפשות. על אדמות הכפר נבנו מספר התנחלויות (קרני שומרון, גינות שומרון, מעלה שומרון ועמנואל). בשנת 2002 הופקעו כ-900 דונם מאדמות הכפר לשם הקמת גדר ההפרדה, אשר פיצלה את הכפר ומנעה מהתושבים גישה לחלק מהאדמות החקלאיות. בשנת 2005 הופקעו מאות דונמים נוספים, בין היתר לצורך בניית כבישים עוקפים לשימושם של תושבי ההתנחלויות. שטחים פרטיים נוספים נכללו בשטח ההכרזה על שמורת הטבע ואדי קאנה.

כפר קרע שוכן בשטח C על קרקעות פרטיות בבעלות פלסטינית. בכפר מתגוררות דרך קבע 18 משפחות. חלקם תושבים הנמצאים במקום מאז שנת 1948. חלק משמעותי מתושבי הכפר משתייכים לקהילת רועים השוכנת בתוכו. תושבי הכפר תלויים בכפר תולת' הסמוך לקבלת שירותי בריאות חינוך ומסחר. בשנת 2002 הוקם המאחז אלמתן, בסמוך לכפר (שהוכשר משפטית בהמשך והוכר כשכונה של ההתנחלות מעלה שומרון). בשנת 2020 הוקם על גבעה סמוכה החולשת על מספר כפרים פלסטיניים מאחז בלתי חוקי נוסף, המכונה "חוות נחל קנה" או "חוות דורות", בהובלת ב"א, מאחז קיצוני ואלים המאוכלס על ידי עשרות נערים בסיכון המתגוררים במקום במתכונת של פנימייה ומצייתים להוראותיו של א', ובכלל זה מנוצלים לצורך התנכלות לאוכלוסייה המקומית, במסגרת התנהלות בלתי חוקית ואלימה.

דוגמאות לאירועי אלימות קיצונית כלפי תושבי הכפרים קיימות למכביר. ביולי שעבר, הגיעו מתנחלים מהחווה ומהאזור לכפרים הפלסטינים הסמוכים, תקפו תושבים מוגנים בצינורות ברזל, אלות ואבנים והציתו את האוהלים שלהם, שבאחד מהם שהה פעוט בן שלוש. חמישה מתושבי הכפר פונו לבתי חולים. א' עצמו תועד במקום. תלונה שהגיש אחד התושבים נסגרה במשטרה בשל קושי לאתר חשודים. במקרה נוסף, באחד מהשבועות הראשונים למלחמה, ירה למוות א' בפלסטיני תושב האזור בטענה שחש סכנה לחייו. (הגר שיזף, "ממשלת נתניהו לא סתם מאפשרת את הטרור היהודי בגדה. היא מממנת אותו", **הארץ** (10.10.2024)). במהלך אירוע נוסף ירה מתנחל תושב האזור בתושבים מוגנים ליד המאחז, בטענה שחשו סכנה לחייהם. שני פלסטינים נפצעו מהירי באורח בינוני (אלישע בן קימון, מסתמן: מתנחל שירה בפלסטינים יועמד לדין, המח"ט דיבר בשבחו **Ynet** (1.9.2020)).

בדומה למאחזי חווה אחרים חוות דורות מתמחה בהתנכלות אלימה לתושבי הכפרים ובהדרת רגליהם של האחרונים מאדמות חקלאיות ואדמות מרעה. כך מתנחלים בודדים מצליחים להשתלט על שטחים פתוחים ומעובדים בהיקף אדיר ולהדיר מהם את האוכלוסייה המקומית המוגנת, אשר מאבדת את מקורות מחייתה ופרנסתה, את היכולת לעשות שימוש בקניינה, את חופש התנועה ואת תחושת הביטחון שלה – לעיתים עד כדי עקירה כפויה. תושבי המאחזים זוכים לגיבוי, תמיכה והגנה מלאים מטעם הרשויות והצבא, ואין פלא על כך שידם על העליונה. עשרות קהילות ברחבי הגדה כבר נעקרו באמצעות מניעת גישה לאדמות חקלאיות ולשטחי מרעה, מניעת גישה לדרכים, למים ולמשאבים חיוניים נוספים, ובעיקר לאור חשש לחייהם כתוצאה מאלימות והשלטת טרור על ידי המתנחלים בגבוי ובסיוע הצבא, המשטרה ויתר הרשויות.

בעקבות מניעת החקלאות והמרעה תושבי הכפרים נקלעו למצוקה כלכלית וקיומית אקוטית. רבים מתושבי הכפר מסתמכים כיום על הקרקעות החקלאיות והמרעה כמקור פרנסה יחיד לאחר שאיבדו מקורות פרנסה נוספים (בין כפקידים עובדי הרשות הפלסטינים ובין במקצועות אחרים) בשל המצב הכלכלי הקשה שיצרה המלחמה, מגבלות התנועה המונעים גישה למקומות עבודה ומסחר ועוד.

בכפר יש היום למעלה מ-10,000 ראשי צאן (עזים וכבשים). בעלי הצאן אינם יכולים לצאת עם עדריהם למרעה, משום שידוע להם שיתקפו ויגורשו, והם נאלצים לרכוש מזון ומים עבור הצאן, באופן שהופך את עיסוקם לבלתי כלכלי. בעוד התושבים נהגו להסתמך על ארגוני סיוע וארגונים הומניטריים, כיום הדבר אינו מתאפשר בשל המצב ההומניטרי החמור בגדה המערבית ובהתאם, הפחתה משמעותית של הסיוע הניתן לתושבי הכפר.

תיאור עיקרי האירועים האחרונים:

תושבי הכפרים סובלים מהתנכלות שיטתית ומתמשכת מצד מתנחלים, בפרט מאותם פעילים קיצוניים מחוות דורות שהוזכרה לעיל. המתנחלים מיצבו עצמם באופן אסטרטגי על גבעות השולטות על תוואי השטח באזור, ומשם הם מפקחים ומגיבים מיידית לכל ניסיון של התושבים הפלסטינים לגשת לאדמותיהם החקלאיות או לרעות את צאנם בשטחים הפתוחים שמחוץ לכפרים. מרגע שזיהו פלסטיני המנסה להגיע לאדמתו, המתנחלים מגיעים במהירות על גבי טרקטורונים, כשהם חמושים, ומגרשים את התושבים המוגנים באלימות או באיומי אלימות. בשבועות האחרונים חלה החמרה משמעותית בתדירות ובחומרת אירועי האלימות, מצב המחייב התערבות דחופה להגנה על התושבים הפלסטינים ועל זכויותיהם הבסיסיות, לרבות זכותם להתפרנס ולעסוק במשלח ידם.

להלן תיאור מקצת האירועים שהתרחשו בשבועות האחרונים, לשם הדגמה בלבד:

ביום שישי, 18.04.2025 סביב השעה 10:00, ר', חקלאי מהכפר תולת' המעבד את אדמתו ואדמת משפחתו, הגיע לחלקתו יחד עם קרוב משפחתו שהנו בעלים של חלקה חקלאית סמוכה, ועמו שני פועלים המועסקים על ידו לצורך חריש האדמות. החקלאים הגיעו עם טרקטור והחלו בעבודות החריש.

מיקום האירוע על גבי תצ"א:

נ"צ: 39.1'32°E 04.2'03°N

באמצע יום עבודתם, לאחר שחרשו שני שלישים מהחלקה, הגיע למקום א' בליווי מתנחל נוסף מהמאחז הסמוך על גבי טרקטורון שחור, כאשר שניהם חמושים ב-16M ובאקדח, וכן בשני רימוני גז מדמיע.

מיד עם הגעתם איימו המתנחלים על החקלאים וכיוונו לעברם נשקים, והורו להם לעזוב את המקום תוך שתי דקות, בצורה שלא משתמעת לשני פנים. החקלאים הבינו שאם לא יצייתו לפקודתו של המתנחל ייגרם נזק משמעותי והוא עלול לירות בהם. בשל החשש להסלמת המצב, החקלאים עזבו את עבודתם על אף שלא הספיקו להשלים את החריש וחזרו לבתיהם. המתנחלים החמושים הרכובים על הטרקטורון עקבו אחר החקלאים עד להגעתם לכפר.

זה אינו האירוע הראשון שבו ר' מסולק מאדמתו על ידי א'. כחודש לפני האירוע המתואר, קבוצת מתנחלים בהובלתו של א' שרפו חדר חקלאי ששימש את ר' ובני משפחתו למנוחה ולאחסון כלי עבודה בסמוך לחלקה החקלאית.

שורה ארוכה של אירועי אלימות, איומים ופגיעה ברכוש הובילו לעקירתו בכפייה של מר כ"ח, תושב כפר קרע העוסק ברעיית צאן, שבית מגוריו הוא הקרוב ביותר למאחז הבלתי חוקי, מבין בתי הכפר.

ביום 29.7.2024 בשעה 17:00 הגיעו חמישה מתנחלים מהמקורבים ל-א' לאזור רעיית הצאן הסמוך לכפר, תקפו עדר השייך לאחד התושבים, הרגו בעל חיים אחד ודרסו ארבעה נוספים. המתנחלים איימו בנשקם על הרועים ואיימו עליהם לבל ידווחו על העבירות, ולאחר מכן התקדמו לכיוון ביתו של כ', רוקנו את צמיגי רכבו הפרטי מאוויר, פרצו לביתו בפראות והשחיתו את תכולת הבית תוך גרימת נזק רב מאוד.

ביום 19.4.2025, יום שבת, מתנחל צעיר מהמאחז "חוות דורות" חדר לבית מגוריו של מר כ'. אותו צעיר לא הסתפק בהשגת גבול וכניסה לביתו הפרטי של כ', אלא אף הוביל את כלביו אל תוך המבנה והתיר להם לשתות מחביות החלב המשמשות למחייתם של מר כ' ומשפחתו.

הפגיעה בחלב אינו רק נזק כלכלי ישיר, אלא גם פגיעה באמצעי הייצור שלו ובביטחון התזונתי של משפחתו. הפריצה הבוטה לרשות הפרטית באדנות וזחירות המתאפשרת בין היתר בשל העובדה כי המתנחל חמוש, מייצרת חוסר ביטחון פיזי מובהק ופגיעה בסיסית בכבוד האדם. יתר על כן, לא מדובר באירוע מקרי או חד פעמי. השגת גבול לתוך אדמות פרטיות ולבתיים של התושבים המוגנים היא חירות שהמתנחלים נוטלים לעצמם, בידיעה שאיש לא יעז לאכוף עליהם את הדין, ושהתושבים המפוזרים יוותרו, לפיכך, חסרי אונים בכל מקרה.

המקרים המתוארים מהווים דוגמאות בלבד. כ' הותקף פעמים רבות, באופן שלא הותיר לו כל ברירה, לבסוף, אלא לעקור ממקום מגוריו בשל האלימות.

לאחר ש-כ' התעמת עם הפולש לביתו איימו עליו המתנחלים שאם יישאר בביתו יהרגו אותו. הם אף חזרו על האיום מספר פעמים בימים שלאחר מכן. בעקבות כך עקרו כ' ומשפחתו מביתם בכפר קרע בתאריך 3 במאי, כפי שניתן לראות בצילום המצורף. כ' מעוניין לשוב לביתו, לאזור בו נולד וגדל ובו נמצא רכושו, אך לא יוכל לעשות כן עד אשר תובטח לו הגנה מפני אלימות והתנכלות.

[התמונה הוסרה]

צורה נוספת של פגיעה בזכויות התושבים, ביטחונם וקניינם היא פלישה והשגת גבול אל תוך האדמות החקלאיות, וגרימת נזק לגידולים שהם מקור פרנסה מרכזי וחשוב.

ביום שלישי 29.4.2025 בשעות הבוקר, נצפה אחד המתנחלים מהמאחז כשהוא מוביל את עדר הפרות שלו אל תוך מטעי הזיתים, חלקות פרטיות בבעלותם של חקלאים תושבי כפר תולת'. כאמור, אין המדובר באירוע יחיד או מקרי, אלא בהתנהלות שיטתית במסגרתה המתנחלים עושים ברכושם של תושבי הכפר ובאדמותיהם כבשלהם.

בכל הנוגע למרעה באדמות שבהם התושבים עמלים על טיפוח גידולים חקלאיים – מדובר בהסגת גבול בוטה ובפגיעה כלכלית משמעותית. הפגיעה אינה מסתכמת בכך, אלא נובעת גם מהעובדה שבשנים האחרונות התושבים אינם מורשים להכנס למטעי הזיתים לצורך המסיק. בעקבות האירוע פעלו התושבים בדרך המקובלת והחוקית והתקשרו למשטרת ישראל כדי לדווח על פלישה לשטח הפרטי. המשטרה מצידה הבטיחה כי תיצור קשר עם כוחות צה"ל שיוכלו לטפל באירוע. למרות הדיווח והפנייה לרשויות, המתנחל המשיך לשהות בשטח עם עדר פרות במשך שעות ארוכות עד שהחליט לעזוב. המשטרה או הצבא לא נראו במקום ולא פעלו על מנת למנוע את השגת הגבול.

מיקום האירוע על גבי תצ"א:

נ"צ: $32^{\circ}08'48.1''N$ $35^{\circ}03'03.6''E$

אירוע נוסף התרחש ביום שבת 3.5.2025 סביב השעה 16:00, כאשר קבוצת מתנחלים ממאחז דורות שילחו את כלביהם בתושבים וגרמו לפציעתם של כלבי הרועים. עדות המחזקת את חומרת המצב, מגיעה מפי ב', תושב הכפר תולת', שלו ולבני משפחתו אדמות חקלאיות בכפר קרע, שהיה עד לאירוע:

"הבחננו (הרועים) בטרקטורון אשר הגיע מכיוון ח'לת בני חסן היכן שנמצא המאחז של ב', יורד לכיוון בתי הקהילה. הכלבים חזרו מהמרעה, אז ממילא הם היו קשורים. התחלנו מיד להכניס את העדר לדירים מחשש לכל התנהגות פרועה מהמתנחלים או גניבות. הבחנו בארבעה מתנחלים כאשר שלושה מהם היו ידועים ומוכרים בפנים, והיו מרבים להגיע ולהציק לקהילה. הרביעי נראה חדש באזור. המתנחלים ירדו מהטרקטורון, כולם היו חמושים והיו להם שני כלבים. את הכלבים הם שלחו לעבר הכלבים שלנו. נשכו ופצעו את הכלבים הקשורים. אחד פצוע קשה וכמעט אכלו אותו והשני נותר עם שבר ברגל ופצעים. אחרי זה עברו המתנחלים למעלה, נכנסו בין הבתים, עצרו לכמה דקות ולאחר מכן ירדו למעיין. שם הם התחילו לשפוך את המים ונתנו לכלבים לשותות מהמים וללכלך. ניסו לרוקן את המעיין ובסוף זרקו את דלי המים אשר משמש את הרועים הפלסטינים במילוי ובשתייה".

הדברים מדברים בעד עצמם ומשקפים באופן בלתי אמצעי את חומרת האלימות והפחד שתושבי הכפר חווים.

חובות המפקד הצבאי להגן על תושבי השטח הכבוש ועל זכויותיהם

האירועים המתוארים מצטרפים לשורה ארוכה של אירועים בהם מתנחלים מהמאחזים הסמוכים מטילים טרור וכופים את מרותם על תושבי הכפרים. כל אלה משקפים היטב את המציאות היומיומית עמה מתמודדים תושבי הכפר: מחד, פלישות חוזרות ונשנות לאדמותיהם הפרטיות, כולל פריצות לבתיהם, הטלת אימים, שימוש בלתי פוסק באלימות ופגיעה במקור פרנסת התושבים, ומאידך, היעדר מענה מצד רשויות אכיפת החוק האמונות על הגנת זכויותיהם. המתנחלים פועלים כאדוני השטח תוך תחושת חסינות מוחלטת, בידעם כי אין מי שיעצור אותם או יטיל עליהם סנקציות בגין מעשיהם הבלתי חוקיים בעליל.

הגדה המערבית הינה שטח המצוי תחת כיבוש, והדין הבינלאומי חל בו. תושבי הגדה הפלסטינים הם תושבים מוגנים. כללי המשפט הבינלאומי ההומניטרי תוחמים את גדרי סמכותו של המפקד הצבאי ומחייבים לשמור על סדרי החיים של התושבים המוגנים, לרבות יכולתם לנוע בשטח הכבוש, להגיע לקניינם ולעסוק במשלח ידם. סעיף 27 לאמנת ג'נבה הרביעית בדבר הגנת אזרחים בימי מלחמה (להלן: **אמנת ג'נבה הרביעית**) קובע, כי מוגנים "זכאים בכל הנסיבות ליחס של דרך ארץ לגופם, לכבודם, לזכויותיהם המשפחתיות, לאמונתם ולפולחנם, לנימוסיהם ולמנהגיהם". למעשה, בית המשפט פירש זאת כ-"קיום משטר, השומר על זכויות האזרח ודואג לרווחתה המרבית של האוכלוסייה" (בג"ץ 202/81 **טביב נ' שר הביטחון**, פ"ד לו(2) 622, 632 (1981)).

יתרה מכך, מניעת גישה לשטחים חקלאיים אף עומדת בניגוד לחובת המפקד הצבאי לכבד את הקניין הפרטי (סעיף 53 לאמנת ג'נבה הרביעית), לשמר ככל הניתן את המצב החוקי הנוהג בשטח כבוש (תקנה 43 לתקנות האג), וכן לאפשר לתושבים המוגנים חופש תנועה בתוך חבל הארץ הנתון תחת כיבוש (בג"ץ 3969/06 **אלחרוב נ' מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית**, פסקאות 10-22 לפסק הדין (22.10.2009)).

על חובותיו של המפקד הצבאי לאפשר מתן גישה לקרקעות חקלאיות מכוח הדין הבינלאומי, משפט זכויות אדם וכללי המשפט המינהלי, עמד בית המשפט העליון לא אחת ובכלל, על חובת הצבא לאפשר מימוש הזכות ולהגן על החקלאים מפני התנכלויות (ראו מבין רבים: בג"ץ 9593/04 מוראד נ' מפקד כוחות צה"ל ביהודה ושומרון (26.06.2006); בג"ץ טעמה נ' המפקד הצבאי בגדה המערבית (6.3.2022)).

לאור האמור, ברור כי התנהלות המתנחלים, כמו גם רשויות אכיפת החוק, מנוגדת לחלוטין לחובות הקמות בהתאם לדין הבינלאומי, לדין הישראלי, להלכה הפסוקה ולפקודות הצבא. הגעת מתנחלים תושבי מאחזים בלתי חוקיים לאזורי מגורים, אזורים חקלאיים ואזורי מרעה, כמו גם הטלת האימה, שימוש באלימות, גזל משאבים ועמידה מנגד של רשויות האכיפה, לא רק אסורים מכל וכל, אלא מעלים חשש כבד לניגוד עניינים ושיתוף פעולה מלא בין של הרשויות עם האלימות הנקטת על ידי המתנחלים.

בהתאם לכללים המנחים שנקבעו בפסיקת בית המשפט העליון בעניין מוראד, הופצו הנחיות יועמ"ש איו"ש בעניין זכות הגישה של פלסטינים לאדמותיהם החקלאיות (להלן: **הנחיית היועמ"ש**). הנחיית היועמ"ש קובעת, כי הגעת התושבים המוגנים לאדמותיהם (בין לשם עיבודן ובין לכל מטרה אחרת) היא זכות יסוד שהצבא מחוייב להבטיח את מימושה: "אחת הזכויות היסודיות והחשובות היא זכות הגישה של אדם לאדמתו. צה"ל מחוייב לפעול ככל הניתן, על מנת שחקלאים ורועים פלסטינים יוכלו להגיע לאדמות בבעלותם ושמעובדות על ידם, במשך כל ימות השנה".

ההנחייה קובעת עוד, בהתאם להלכה שנקבעה בעניין מוראד, כי על המפקד הצבאי להימנע מהרחקת חקלאים מאדמותיהם, לרבות כאמצעי למניעת "חיכוך" שנגרם כתוצאה מאלימות מתנחלים ישראלים, וכי אין להגביל גישה לאדמות אלא רק כשהדבר נדרש לנוכח סיכון ביטחוני ממשי וקונקרטי ביחס לאותו מיקום, ולאחר שנמצא כי מדובר באמצעי הכרחי, שלא ניתן ליתרו או להחליפו באמצעים מידתיים יותר. הגבלות כאמור יוטלו לפרק הזמן המינימאלי הנדרש ולא באופן מתמשך או קבוע (ראו פסקאות 20-21 לפסק הדין בעניין מוראד). ההנחיה קובעת עוד, שיש להימנע מלהטיל על החקלאים הפלסטינים את הנטל לתאם מראש הגעה לאדמותיהם, שהות במקום וביצוע כל עבודה שיחפצו.

לנוכח כל האמור נבקשכם לפעול בהקדם כדלקמן:

- א. **הבטחת גישה חופשית לאדמות** – יש להבטיח את זכותם של החקלאים והרועים הפלסטינים לגישה בטוחה לאדמותיהם לאורך כל ימות השנה – הן לשטחי המרעה והן לאדמות החקלאיות. יש לחדש את האפשרות לגישה למטעי הזיתים, בפרט בעונת המסיק.
- ב. **הגנה אקטיבית על חקלאים ורועים** – על הצבא למנוע אלימות כלפי התושבים המוגנים ולהבטיח הגנה אפקטיבית על התושבים הפלסטינים, וכן הגנה על זכויותיהם ועל קניינם בעת עיבוד אדמותיהם ורעיית הצאן. נוכחות זו צריכה להיות פרואקטיבית ולא להסתפק בתגובה לאחר מעשה.
- ג. **הרחקת המתנחלים האלימים, ובראשם ב"א, מהגדה המערבית, ופינוי המאחזים המשמשים בסיס לתכנון וביצוע פעילות טרור לאומנית:** יש לפעול לפינוי מיידי ומוחלט של המאחז "חוות דורות", אשר הוקמו שלא כדין ומשמשים כבסיס לפעילות אלימה כלפי תושבי הכפרים. יש להבטיח מנגנוני אכיפה שימנעו הקמה מחודשת של מאחזים אלה או כל מאחז דומה באזור. את

המתנחלים המובילים את המפעל העברייני יש להרחיק לאלתר משטח הגדה המערבית בהתאם לסמכותו של המפקד הצבאי לפי סעיפים 296-297 לצו בדבר הוראות ביטחון [נוסח משולב] (יהודה והשומרון) (מס' 1651), תש"ע-2009.

נבקש לקבל את התייחסותכם בדחיפות, ובהתאם למענה נשקול את המשך צעדינו המשפטיים.

בברכה,

דיאנה יוסף מרדי עטארי, תחקירנית ורכזת שטח	רעות שאער, עו"ד
במקום, מתכננים למען זכויות תכנון	האגודה לזכויות האזרח בישראל